

CYNGOR SIR YNYS MÔN		
Adroddiad ar gyfer:	Y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio	
Dyddiad:	7 Rhagfyr 2023	
Pwnc:	Adroddiad ar Ddeilliannau Menter Twyll Genedlaethol 2022-23	
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 MarcJones@ynysmon.llyw.cymru	
Awdur yr Adroddiad:	Marion Pryor Pennaeth Archwilio a Risg MarionPryor@ynysmon.llyw.cymru	Andrew Lewis Uwch Archwilydd AndrewLewis@ynysmon.llyw.cymru
Natur a Rheswm dros Adrodd: Mae'r adroddiad hwn yn darparu gwybodaeth i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ynglŷn â deilliannau cyfredol y Cyngor mewn perthynas ag ymarfer Menter Twyll Genedlaethol 2022-23.		

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn yn darparu gwybodaeth i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ynglŷn â'r gwaith sy'n cael ei gwblhau ar hyn o bryd mewn perthynas ac ymarfer Menter Twyll Genedlaethol 2022/23.
- 1.2 Mae'r Fenter Twyll Genedlaethol yn ymarfer paru data ledled y DU sy'n helpu i ganfod ac atal twyll. Fe'i cynhelir yng Nghymru gan yr Archwilydd Cyffredinol o dan ei bwerau paru data statudol, a nodir yn Rhan 3A o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.
- 1.3 Yng Nghynllun Gweithredu Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd y Cyngor 2022-2025 mae gwneud y defnydd gorau o wybodaeth a thechnoleg drwy gymryd rhan yn y Fenter Twyll Genedlaethol wedi'i nodi fel cam gweithredu i leihau'r risg o dwyll, llwgrwobrwyo a llygredd o fewn ac yn erbyn y Cyngor.

2. ARGYMHELLIAD

- 2.1 Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn derbyn bod cynnwys yr adroddiad yn darparu sicrwydd bod y Cyngor yn mynd ati'n weithredol i fanteisio ar gyfleoedd drwy'r Fenter Twyll Genedlaethol i ddefnyddio dadansoddeg data i wella'i drefniadau atal a chanfod twyll.

Adroddiad ar Ddeilliannau Menter Twyll Genedlaethol 2022/23 Rhagfyr 2023

Marion Pryor BA MA CMIIA CPFA ACFS

Andrew Lewis BA (Anrh) IRRV (Dip) ACFTech

Tabl Cynnwys

Rhagarweiniad _____	1
Trosolwg o'r Broses _____	2
Deilliannau Blaenorol yr NFI _____	2
Adroddiadau Paru a Ddarparwyd _____	3
Y Gyflogres yn erbyn Credydwy'r _____	3
Caffael: Y Gyflogres yn erbyn data Tŷ'r Cwmnïau _____	3
Tenantiaid Tai yn Erbyn Tenantiaid Tai (o fewn a rhwng cyrff) _____	3
Tenantiaid Tai yn erbyn data personau ymadawedig yr Adran Gwaith a Phensiynau _____	3
Tenantiaid Tai yn erbyn Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor _____	3
Y Rhestr Aros Tai yn erbyn Rhestrau Aros Tai (rhwng awdurdodau lleol) _____	4
Deiliaid Bathodyn Glas yn erbyn cofnodion personau ymadawedig yr Adran Gwaith a Phensiynau _____	4
Credydwy'r _____	4
Crynodeb o Arbedion ymarfer NFI 2022/23 _____	5
Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Budd-dal Tai _____	5
Disgownt Person Sengl y Dreth Gyngor yn erbyn y Gofrestr Etholiadol _____	5
Disgownt Person Sengl y Dreth Gyngor (yn neu bron yn 18 oed) _____	5
Disgownt Person Sengl y Dreth Gyngor yn erbyn Setiau Data Eraill _____	6
Rhestr Wirio Hunan Arfarnu _____	6
Casgliadau _____	7
Atodiad 1 – Crynodeb o Ddeilliannau ymarfer NFI 2022/23 _____	8
Atodiad 2 – Rhestr Wirio Hunan Arfarnu'r Fenter Twyll Genedlaethol _____	9

Rhagarweiniad

1. Mae'r Fenter Twyll Genedlaethol (NFI) yn ymarfer paru data a gynhelir gan y Swyddfa'r Cabinet gyda'r nod o atal twyll a gwallau. Mae'n ofynnol i Gyngor Sir Ynys Môn, ynghyd ag awdurdodau lleol a chyrff cyhoeddus eraill, gymryd rhan.
2. Mae Archwilio Cymru yn cydnabod bod llwyddiant yr NFI yn ddibynnol ar ba mor rhagweithiol ac effeithiol ydi'r cyrff sy'n cymryd rhan o ran ymchwilio i'r pariadau data.
3. Fodd bynnag, mae cymryd rhan yn yr NFI yn cynrychioli dim ond un elfen o unrhyw strategaeth gwrth-dwyll; mae diwylliant gwrth-dwyll cadarn a pholisïau a gweithdrefnau gwrth-dwyll effeithiol hefyd yn angenrheidiol.
4. Ym mis Rhagfyr 2022, cyhoeddodd yr NFI adroddiad ar y deilliannau rhwng 5 Ebrill 2020 a 31 Mawrth 2022. Nodwyd bod twyll a gwallau gwerth cyfanswm o £442 miliwn wedi'u cofnodi ledled y DU.
5. O'r swm yma roedd £417 miliwn ar gyfer Lloegr, £14.9 miliwn ar gyfer yr Alban, £6.5 miliwn ar gyfer Cymru a £4.4 miliwn ar gyfer Gogledd Iwerddon. Daw hyn ag arbedion cronus yr NFI i £2.4 biliwn ers ei sefydlu ym 1996.

Trosolwg o'r Broses

6. Cynhelir yr ymarfer NFI pob dwy flynedd ledled y DU. Fe'i cydlynir yng Nghymru gan yr Archwilydd Cyffredinol ac Archwilio Cymru.
 - Mae'r cyfranogwyr yn cyflwyno data i wefan ddiogel yr NFI ar ddiwedd y flwyddyn galendr ddynodedig.
 - Mae'r system NFI ynparu data mewn cyrff cyhoeddus a rhyngddynt i ganfod anghysondebau.
 - Mae anghysondebau posib, a elwir yn 'bariadau', yn cael eu gwneud yn hysbys i gyfranogwyr er mwyn iddynt eu hadolygu, ymchwilio iddynt a chofnodi'r deilliannau. Nid yw'r pariadau data ynddynt eu hunain yn awgrymu twyll neu wallau, ond maent yn canfod achosion y dylid ymchwilio iddynt ymhellach.
 - Adroddir ar ddeilliannau'r NFI gan gyfranogwyr unigol ac yna'n genedlaethol gan yr Archwilydd Cyffredinol ar ôl eu dwyn ynghyd.
7. Fel rhan o ymarfer NFI 2022/23, ym mis Hydref 2022 fe gyflwynodd y Cyngor ddata mewn perthynas â'r meysydd gwasanaeth a ganlyn:
 - Tai – Tenantiaid Presennol a Rhestr Aros
 - Trwyddedau gyrwyr tacsï
 - Data'r gyflogres
 - Hanes taliadau credydwy a data sefydlog credydwy
 - Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor
 - Cofrestr y Dreth Gyngor a'r Gofrestr Etholiadol (cyflwyniad blynyddol)
 - Hefyd, cyflwynodd yr Adran Gwaith a Phensiynau fanylion derbynyddion budd-daliadau a chyflwynodd y Gwasanaeth Digidol y Bathodyn Glas fanylion deiliaid Bathodyn Glas.

Deilliannau Blaenorol yr NFI

8. Daeth adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru ar ymarfer NFI 2020/21 i'r casgliad a ganlyn:
9. "Er bod y mwyafrif o gyfranogwyr yn y Fenter Twyll Genedlaethol yng Nghymru'n dangos ymrwymiad cryf i atal twyll, fe wnaeth 13 o'r 22 o awdurdodau lleol yng Nghymru adnabod 95% o'r deilliannau o ran twyll a gwallau a gyflawnwyd gan y sector. Mae hyn yn awgrymu bod rhai awdurdodau lleol naill ai wedi methu â chydabod pwysigrwydd yr ymarfer neu eu bod yn amharod i ddyrannu digon o adnoddau atal twyll medrus i ymchwilio i bariadau'r Fenter Twyll Genedlaethol."¹
10. Roedd saith maes i gyfrif am bron i 97% o'r £6.5 miliwn o ddeilliannau ledled Cymru yn ystod ymarfer 2020/21:

Categori	Gwerth y twyll / gwall (£)	Nifer yr achosion
Disgowntiau'r Dreth Gyngor	£2.6 miliwn	1,987
Bathodynau Glas	£1.4 miliwn	2,717
Rhestrau Aros Tai	£0.8 miliwn	237
Budd-dal Tai	£0.6 miliwn	84
Grantiau cymorth busnes COVID-19	£0.6 miliwn	43
Cynllun gostyngiadau'r dreth gyngor	£0.2 miliwn	214
Taliadau credydwy	£0.1 miliwn	9

¹ Y Fenter Twyll Genedlaethol yng Nghymru 2020-21 (archwilio.cymru)

Adroddiadau Paru a Ddarparwyd

11. Rhwng Ionawr a Mawrth 2023 derbyniodd Cyngor Sir Ynys Môn 66 o adroddiadau a oedd yn cynnwys 2,638 o bariadau unigol.
12. Hyd yma, rydym wedi buddsoddi 8 diwrnod gwaith yn darparu data i Swyddfa'r Cabinet, gan ddadansoddi a gwerthuso parïadau a gweithio gyda gwasanaethau i ymchwilio i bariadau a gwella eu prosesau.
13. Hyd yma, rydym wedi dadansoddi a / neu gydlynw'r gwaith o werthuso'r adroddiadau a ganlyn, ac mae eu deilliannau i'w gweld yn [Atodiad 1](#):

Y Gyflogres yn erbyn Credydwy

14. Mae'r parïadau hyn yn canfod achosion lle'r oedd cyflogwr a chredydwr yn gysylltiedig â'r un cyfrif banc neu'r un cyfeiriad er mwyn canfod gweithwyr â buddiant mewn cwmnïau y mae'r Cyngor yn masnachu â hwy.
15. Fe all parïadau awgrymu buddiannau heb eu datgelu ac achosion posib o dwyll caffael neu aelod staff sydd wedi cofrestru credydwr gan ddefnyddio eu manylion banc eu hunain i dderbyn taliadau nad oes ganddynt hawl i'w derbyn.
16. Er bod nifer o bariadau, ni chanfuwyd unrhyw achos o dwyll neu lygredd. Mae'r enghreifftiau fel arfer yn cynnwys benthyciadau ceir gweithwyr neu gontractwr sy'n byw ar yr un aelwyd â'r gweithiwr. Yr hyn sy'n arwyddocaol, fodd bynnag, yw nad oes unrhyw wrthdaro o ran buddiannau gan nad oes gan weithwyr y Cyngor unrhyw ddylanwad dros benderfyniadau caffael.

Caffael: Y Gyflogres yn erbyn data Tŷ'r Cwmnïau

17. Mae data'r Gyflogres yn cael ei gymharu â'r wybodaeth a gedwir gan Dŷ'r Cwmnïau ac yna â data Credydwy y Cyngor i ganfod unrhyw fuddion posib sydd heb eu datgan a all fod wedi rhoi mantais ariannol. Mae'r adroddiadau hyn yn cael eu rhannu rhwng y rhai sy'n amlygu gweithwyr sydd ymddangos fel petaent wedi cofrestru fel cyfarwyddwyr cwmnïau y mae'r Cyngor wedi masnachu â hwy a'r

gweithwyr sydd yn gysylltiedig â chyfeiriad cyfarwyddwr cwmni neu gwmni.

18. Daeth y parïadau hyn o hyd i enghreifftiau lle'r oedd gweithwyr y Cyngor neu aelod o'r un cartref â hwy wedi cofrestru fel cyfarwyddwyr Grwpiau Cymunedol a / neu Gwmnïau Cyfyngedig Cyhoeddus. Fodd bynnag, ni ddaethpwyd o hyd i achosion gwirioneddol / posib o wrthdaro buddiannau gan nad oedd cyswllt rhwng rôl y gweithwyr hyn â'r sefydliad / busnes.

Tenantiaid Tai yn Erbyn Tenantiaid Tai (o fewn a rhwng cyrff)

19. Mae'r adroddiad tenantiaid yn amlygu tenantiaid sy'n ymddangos fel petaent yn byw mewn dau wahanol gyfeiriad gan awgrymu achosion posib o isosod eiddo neu denantiaethau deuol.
20. Gellir priodoli'r parïadau hyn i denantiaethau sy'n gorgyffwrdd, naill ai o ganlyniad i broses drosglwyddo faith wrth symud o un eiddo i'r llall a / neu denantiaid sy'n dianc rhag trais domestig.

Tenantiaid Tai yn erbyn data personau ymadawedig yr Adran Gwaith a Phensiynau

21. Mae'r adroddiad hwn yn amlygu achosion lle mae tenant wedi marw, ond bod yr awdurdod lleol heb gael gwybod am hynny, ac felly nid ydynt wedi dileu'r denantiaeth neu newid eu cofnodion.
22. Mae uwch swyddog tai wedi dadansoddi 36 o bariadau a gellir cadarnhau nad oes unrhyw achos o dwyll. Roedd rhai tenantiaethau wedi aros yn enw'r tenant wrth i hawliadau goroesedd / olyniaeth gael eu cadarnhau. Roedd y gwasanaeth yn cydnabod bod rhywfaint o oedi wedi bod wrth ddatrys rhai achosion.

Tenantiaid Tai yn erbyn Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor

23. Mae'r adroddiad hwn yn amlygu achosion posib o dwyll tenantiaeth a / neu hawliadau anghywir am ostyngiad yn y dreth gyngor, lle mae'n ymddangos fel petai unigolyn yn byw mewn dau gyfeiriad gwahanol.

24. Nid oes unrhyw faterion y mae'n rhaid i'r Cyngor eu datrys mewn perthynas â'r pariadau hyn. Roedd un enghraifft lle'r oedd enw dau denant yn dal i fod yn gysylltiedig â thenantiaeth, yn unol â gofynion y ddeddfwriaeth flaenorol, er bod un ohonynt bellach yn byw mewn cyfeiriad arall. Roedd pariad arall lle'r oedd manylion y denantiaeth yn gywir ond bod angen i awdurdod lleol cyfagos fynd i'r afael â mater yn ymwneud â gostyngiad yn y Dreth Gyngor gan nad yw'r unigolyn yn byw yn eu hardal hwy mwyach.

Y Rhestr Aros Tai yn erbyn Rhestrau Aros Tai (rhwng awdurdodau lleol)

25. Mae'r adroddiad hwn yn nodi achosion lle mae'n ymddangos fel petai unigolyn wedi cofrestru ar restr aros gan ddefnyddio dau gyfeiriad gwahanol, sy'n awgrymu nad ydynt, o bosib, wedi datgelu bod eu hamgylchiadau wedi newid neu eu bod wedi darparu gwybodaeth anwir.
26. Ar ôl dadansoddi tri o'r pariadau hyn, tynnwyd enw un ymgeisydd oddi ar y rhestr gan nad oedd wedi datgelu bod ei amgylchiadau wedi newid. Rydym yn ymchwilio i wyth pariad arall ar hyn o bryd a bydd yr ymgeiswyr yma'n cael eu tynnu oddi ar restr y Cyngor os ydynt wedi dod o hyd i lety arall neu os ydi eu hanghenion tai wedi newid.

Deiliaid Bathodyn Glas yn erbyn cofnodion personau ymadawedig yr Adran Gwaith a Phensiynau

27. Mae unigolion â 'Bathodyn Glas' yn cael eu paru â chofnodion personau ymadawedig i amlygu achosion lle mae deiliad bathodyn wedi marw, ond bod yr awdurdod lleol heb gael gwybod am hynny.
28. Ar ôl trafod gyda'r uwch swyddog sy'n gyfrifol am weinyddu'r cynllun 'Bathodyn Glas', canfuwyd bod y 299 o bariadau yn ystod yr ymarfer NFI o ganlyniad i ddiffyg cyfathrebu rhwng gwasanaethau, h.y., doedd y 'Bathodyn Glas' ddim wedi cael ei gau ar y system gan nad oedd y tîm wedi cael gwybod bod deiliad y bathodyn wedi marw.
29. Ar ôl ymchwilio i'r mater, rydym wedi cael sicrwydd gan reolwyr y bydd y broses rheoli mewnlol yn cael ei chryfhau i wneud yn siŵr bod y rhai sy'n gweinyddu'r cynllun 'Bathodynnau Glas' yn gallu

croesgyfeirio manylion deiliad bathodynnau yn erbyn y cofnodion personau ymadawedig, er mwyn sicrhau bod bathodynnau'n cael eu canslo'n gyflym.

Credydwyr

30. Mae'r pariadau hyn yn amlygu taliadau dyblyg dros £1,000 o ganlyniad i ddulliau rheoli gwael neu weithgareddau twyllodrus gan gyflenwyr a / neu staff.
31. O ganlyniad i'n dadansoddiad NFI, amlygwyd wyth taliad dyblyg i gredydwyr a oedd heb eu nodi eisoes. Fe wnaeth y pariadau NFI amlygu rhagor o daliadau dyblyg, fodd bynnag roedd y rhain eisoes wedi cael eu canfod drwy fesurau rheoli mewnlol / gwaith monitro ac archwilio parhaus, ac felly nid ydynt yn cael eu cydnabod fel deiliant yn gysylltiedig â'r NFI.
32. Mae'r tîm Taliadau wedi'n cynghori eu bod yn y broses o adennill y taliadau dyblyg hyn.

Crynodeb o Arbedion ymarfer NFI 2022/23

33. Mae'r system NFI yn gofyn i ddefnyddwyr gofnodi'r deilliannau ar gyfer eu hymchwiliadau a phennu gwerth ariannol lle bo modd i adlewyrchu unrhyw ordaliad neu arbedion o ganlyniad i'r cywiriad.
34. Fe all hyn fod yn arbediad ariannol gwirioneddol, er enghraifft yn dilyn cyfrifo gordaliadau budd-dal tai, neu arbediad amcangyfrifedig, er enghraifft pan fydd enw rhywun yn cael ei dynnu oddi ar y rhestr aros tai, neu pan fydd 'Bathodyn Glas' yn cael ei ganslo.
35. Mewn perthynas â'r 299 o bariadau yn ymwneud â 'Bathodynnau Glas' a oedd heb eu canslo ac a oedd yn dal i gael eu defnyddio ar ôl i ddeiliad y bathodyn farw, mae'r NFI yn amcangyfrif arbediad sylweddol o £194,350, h.y., mae'r NFI yn amcangyfrif colled o £650 ar gyfer pob 'Bathodyn Glas' sy'n dal i gael ei ddefnyddio ar ôl i ddeiliad y bathodyn farw.
36. Mewn perthynas ag un achos o dwyll / gwall yn ymwneud â'r rhestr aros tai (ymgeisydd heb roi gwybod bod eu hamgylchiadau wedi newid), mae'r NFI yn amcangyfrif arbediad gwerth £4,283 ar gyfer eu tynnu oddi ar y rhestr aros.
37. Mewn perthynas â Chredydwyr (cofnodion dyblyg yn ôl swm a chyfeirnod credydwyr), daethpwyd o hyd i wyth taliad dyblyg gwerth cyfanswm o £13,343.21 drwy waith yr NFI.

Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Budd-dal Tai

38. Oherwydd gwrthdaro rhwng gwahanol flaenoriaethau (e.e., gweinyddu'r cynlluniau costau byw) a diffyg adnoddau, nid yw'r Tîm Refeniw wedi cael cyfle i ddadansoddi'r pariadau hyn eto.
39. Po fwyaf fo'r oedi wrth ddadansoddi'r pariadau hyn, po fwyaf fo'r risg o ordaliadau sylweddol o ran Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a'r Budd-dal Tai. Fodd bynnag, rydym wedi cael ein cynghori y bydd rhai o'r pariadau'n cael eu gwerthuso.
40. Mae'r Tîm Refeniw hefyd yn derbyn adroddiadau ar wahân, yn flynyddol, mewn perthynas â phariadau yn ymwneud â'r Dreth Gyngor a'r Gofrestr Etholiadol. Mae'r pariadau hyn yn amlygu achosion lle mae trethdalwyr, o bosib, yn derbyn y Disgownt Person Sengl er nad ydynt yn gymwys, naill ai o ganlyniad i dwyll oherwydd eu bod heb ddatgelu bod eu hamgylchiadau wedi newid neu trwy wall.
41. Ar gyfer 2022/23, cafodd yr adroddiadau NFI canlynol ar y Dreth Gyngor eu darparu i'r Cyngor er mwyn iddo gynnal ymchwiliadau pellach:

Disgownt Person Sengl y Dreth Gyngor yn erbyn y Gofrestr Etholiadol

42. Mae'r pariad hwn (1,097 o bariadau) yn amlygu cyfeiriadau lle mae preswlydd yn hawlio disgownt person sengl gan eu bod yn byw ar eu pen eu hun ond bod y gofrestr etholiadol yn awgrymu bod mwy nag un person sy'n 18 oed neu'n hŷn yn byw yn yr eiddo.

Disgownt Person Sengl y Dreth Gyngor (yn neu bron yn 18 oed)

43. Mae'r pariad hwn (116 o bariadau) yn amlygu cyfeiriadau lle mae preswlydd yn hawlio disgownt person sengl y dreth gyngor gan mai hwy yw'r unig berson dros 18 oed yn yr eiddo, ond bod y gofrestr etholiadol yn awgrymu bod rhywun arall yn byw yn yr eiddo sydd yn neu sydd bron yn 18 oed.

Disgownt Person Sengl y Dreth Gyngor yn erbyn Setiau Data Eraill

44. Mae'r pariad hwn (1,052 o bariadau) yn amlygu cyfeiriadau lle mae preswlydd yn hawlio disgownt person sengl y dreth gyngor gan eu bod yn byw ar eu pen eu hun, ond bod gwybodaeth arall gan yr NFI yn awgrymu bod mwy nag un person yn byw yn yr eiddo.
45. Mae'r Tîm Refeniw wrthi'n trafod gyda darparwr allanol sy'n adolygu/dilysu hawliadau Disgownt Person Sengl gan ddefnyddio'r wybodaeth ariannol ddiweddaraf gan y ganolfan gredyd. Maent yn bwriadu cynnal yr ymarfer cyn diwedd 2023/24. O ganlyniad, er mwyn osgoi dyblygu, mae parïadau'r NFI yn annhebygol o gael eu hymchwilio.

Rhestr Wirio Hunan Arfarnu

46. Mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi cynhyrchu dwy restr ar gyfer sefydliadau i hunan arfarnu eu rhan yn yr NFI cyn ac yn ystod yr ymarfer.
47. Mae un rhestr wirio ar gyfer swyddogion sy'n rhan o'r gwaith o gynllunio a rheoli'r ymarfer NFI ac mae'r llall i gynorthwyo'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i adolygu a chwilio am sicrwydd drwy herio pa mor effeithlon oedd rhan y Cyngor yn yr ymarfer NFI ac mae ynghlwm yn [Atodiad 2](#).
48. Mae'r rhestr wirio'n rhoi sicrwydd i'r Pwyllgor bod y Cyngor yn ceisio sicrhau'r effaith fwyaf posibl wrth gymryd rhan yn yr ymarfer NFI.

Casgliadau

49. Rydym yn ddiolchgar i'r gwasanaethau perthnasol am ddadansoddi pariadau'r ymarfer NFI a/neu ymateb i'n hymholiadau. Fodd bynnag, rydym yn ategu argymhelliad Archwilio Cymru y dylai'r rhai sy'n cymryd rhan yn yr ymarfer NFI sicrhau eu bod yn ceisio sicrhau'r buddion mwyaf wrth gymryd rhan ac ystyried a yw'n bosib gweithio'n fwy effeithlon ar y pariadau NFI.
50. Hyd yma, mae Archwilio Mewnol wedi treulio 8 diwrnod yn cymryd rhan yn yr ymarfer, ac mae rhai gwasanaethau, megis Tai, wedi ymrwymo llawer iawn o adnoddau i ddadansoddi'r pariadau. Tra bo'n deilliannau ariannol h.y., y twyll / gordaliadau a /neu wallau a ganfuwyd yn ystod yr ymarfer NFI a'r colledion y bydd yn eu hatal yn y dyfodol yn awgrymu bod yr ymarfer yn cynnig gwerth am arian, mae'n ymddangos bod gwendid yn y fformiwlâu a ddefnyddir gan yr NFI i gyfrifo deilliannau e.e., y ffigwr anhygoel o uchel ar gyfer 'Bathodynau Glas' sy'n dal i gael eu defnyddio a'r incwm y mae'r Cyngor yn ei golli o ganlyniad.
51. Mae'r cyfle i nodi gwendidau mewn mesurau rheoli mewnol a chyfleoedd i drafod ffyrdd o gryfhau prosesau gyda rheolwyr yn un fantais anfesuradwy sydd ddim yn cael ei adlewyrchu yn neilliannau ariannol yr NFI.
52. Wrth symud ymlaen byddwn yn trafod gyda Phenaethiaid Gwasanaeth sut y gallwn gyrraedd y nod o wella'r modd yr ydym yn mynd ati i ddadansoddi ein pariadau er mwyn sicrhau ein bod yn gwneud hynny'n fwy effeithlon ac effeithlon ac er mwyn sicrhau mwy o werth am arian.
53. Fel y trafodwyd yn flaenorol, nid yw'r Gwasanaeth Refeniw a Budd-daliadau wedi dadansoddi eu pariadau ar y Dreth Gyngor gan eu bod yn bwriadu cynnal adolygiad swmp wedi'i reoli o ddisgowntiau ac eithriadau cyn diwedd 2023/24. O ganlyniad, nid yw'r Cyngor wedi llwyddo i sicrhau'r budd mwyaf o'r ymarfer NFI drwy ymchwilio i'r pariadau data mwyaf gwerthfawr².
54. Rhaid cydnabod bod y gwallau 'Bathodynau Glas' wedi gwro'r deilliannau ariannol yn sylweddol. Rydym, fodd bynnag, yn disgwyl gweld gostyngiad yn y gwallau 'Bathodynau Glas' yn 2024/25 gan ein bod wedi cryfhau ein mesurau mewnol yn y maes hwn.
55. Byddwn yn parhau i weithio gyda'r Gwasanaeth Refeniw a Budd-daliadau a'r Gwasanaeth Tai mewn perthynas â'r pariadau yn ymwneud â'r Budd-dal Tai, Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Thenantiaid Tai.
56. Wrth edrych ymlaen i 2024/25, mae'r NFI wrthi'n edrych ar opsiynau polisi a fyddai'n galluogi awdurdodau lleol i baru data gofal cymdeithasol oedolion, i helpu i ganfod twyll a gwallau posib o fewn y gwasanaethau gofal cymdeithasol. Roedd yr NFI yn arfer cynnal yr ymarferion paru data hyn ond daeth y gwaith hwn i ben yn 2020 yn sgil newidiadau i'r ddeddfwriaeth iechyd gofal a oedd yn golygu nad oedd modd iddynt barhau i anfon y pariadau data yn ôl i sefydliadau llywodraeth leol.

² Yn ôl Archwilio Cymru, yn y ddogfen Y Fenter Twyll Genedlaethol yng Nghymru 2020-21

Atodiad 1 – Crynodeb o Ddeilliannau ymarfer NFI 2022/23

Maes adrodd	Nifer y pariadau	Nifer y pariadau risg uchel yn ôl yr NFI	Nifer y pariadau risg canolig yn ôl yr NFI	Nifer y pariadau a ddadans oddwyd	Twyll / Gwall a gadarnhawyd	Disgwyl am gadarnhad	Deilliannau ariannol yr NFI, h.y. cyfanswm y twyll / gordaliadau a / neu wallau a ganfuwyd yn ystod yr ymarfer ac amcangyfrif o'r colledion a ataliwyd
Bathodynau Glas	394	1	9	323	299	0	£194,350.00
Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor	202	12	133	0	0	202	<i>l'w gadarnhau</i>
Credydwyr	1,646	0	0	1,114 ³	8	0	£13,343.21
Hawlwyr Budd-daliadau Tai	23	7	6	1	0	22	<i>l'w gadarnhau</i>
Tenantiaid Tai	137	24	36	46	2	41	<i>l'w gadarnhau</i>
Rhestr Aros Tai	39	27	9	3	1	8	£4,283.00
Cyflogres	195	2	6	113	0	0	£0.00
Caffael	43	0	0	43	0	0	£0.00
Cyfanswm	2,679	73	199	1,643	310	273	£211,976.21

³ gan ddefnyddio dadansoddiadau data

Atodiad 2 – Rhestr Wirio Hunan Arfarnu’r Fenter Twyll Genedlaethol

Rhan A: I’r rhai sy’n gyfrifol am lywodraethu	Gwir/Anwir/Yn rhannol	Sylwadau Rheolwyr	A oes angen gweithredu?	Gan bwy a phryd?
Llywodraethiant, ymrwymiad a chyfathrebu				
1. Rydym yn ymwybodol o’r risgiau twyll sy’n dod i’r amlwg, e.e. o ganlyniad i COVID-19, ac wedi cymryd camau ataliol ac olrheiniol priodol.	Gwir	<ul style="list-style-type: none"> Perthyn i rwydweithiau a grwpiau proffesiynol ac yn cymryd rhan (Grŵp Atal Twyll Gogledd a Chanolbarth Cymru) Monitro ac ymateb i rybuddion yn ymwneud â thwyll (rybuddion NAFN, rhwydweithiau ehangach, cyfoedion ayb.) Ystyried risgiau twyll sy’n dod i’r amlwg yn y Strategaeth Atal Twyll, Llwgwrwbrwyo a Llygredd sy’n cael ei adolygu’n flynyddol 	Datblygu asesiadau Risg Twyll o fewn gwasanaethau	Y Pennaeth Archwilio a Risg / Gweithgor Gwrth-dwyll (yn dilyn ei sefydlu) Erbyn Mawrth 2024
2. Rydym wedi ymrwymo i’r Fenter Twyll Genedlaethol. Mae’r cyngor / bwrdd, y pwyllgor archwilio a’r uwch-reolwyr wedi mynegi eu cefnogaeth i’r ymarfer ac mae hyn wedi ei gyfleu i’r staff perthnasol.	Gwir	<ul style="list-style-type: none"> Mae cymryd rhan yn yr ymarfer NFI wedi’i nodi yn Strategaeth Atal Twyll, Llwgwrwbrwyo a Llygredd 2022-2025. Cyflwynir adroddiad i’r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar ddeilliannau’r NFI 	Na	Amh.

Rhan A: I'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu	Gwir/Anwir/Yn rhannol	Sylwadau Rheolwyr	A oes angen gweithredu?	Gan bwy a phryd?
3. Mae'r Fenter Twyll Genedlaethol yn rhan annatod o'n polisiau a'n strategaethau corfforaethol ar gyfer atal a chanfod twyll a gwallau.	Gwir	Fel sydd wedi'i nodi yn ein Strategaeth Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd a'r Cynllun Gweithredu, rydym wedi ymrwymo i wneud y defnydd gorau o wybodaeth a thechnoleg i atal twyll a gwallau drwy gymryd rhan yn y Fenter Twyll Genedlaethol.	Na	Amh.
4. Rydym wedi ystyried defnyddio'r gwasanaeth paru data ar adeg ymgeisio a gynigir gan dîm y Fenter Twyll Genedlaethol er mwyn gwella sicrwydd o ran rheolaethau mewnlol ac er mwyn gwella ein dull o reoli risgiau.	Gwir	Mae'r Rheolwr Gwasanaeth Refeniw a Budd-daliadau wedi ystyried defnyddio <i>AppCheck</i> , ond, oherwydd problemau capasiti, roedd o'r farn nad oedd digon o adnoddau ar gael i'w roi ar waith ar yr adeg honno.	Bydd y Gweithgor Atal Twyll yn ystyried a ddylid ei ddefnyddio o fewn y Cyngor.	Gweithgor Atal Twyll Erbyn Mawrth 2024
5. Mae cynnydd a chanlyniadau'r Fenter Twyll Genedlaethol yn cael eu hadrodd yn rheolaidd i uwch-reolwyr ac aelodau etholedig/bwrdd (e.e. y pwyllgor archwilio neu rywun sy'n cyfateb i hynny).	Gwir	Mae adroddiadau ar hynt a deilliannau'r NFI yn cael eu cyflwyno i'r uwch reolwyr ac i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.	Na	Amh.
6. Pan nad ydym wedi cyflwyno data nac wedi defnyddio'r paru a ddychwelwyd inni, e.e. gostyngiad yn y dreth gyngor i berson sengl, rydym yn fodlon bod trefniadau amgen ar waith ar gyfer canfod twyll ac rydym yn gwybod pa mor llwyddiannus ydynt.	Gwir	Mae'r Cyngor yn cymryd rhan mewn ymarfer paru data ar draws pob categori paru data. Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn defnyddio cwmni paru data allanol pob hyn a hyn i adolygu Disgowntiau Person Sengl y Dreth Gyngor.	Na	Amh.

Rhan A: I'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu	Gwir/Anwir/Yn rhannol	Sylwadau Rheolwyr	A oes angen gweithredu?	Gan bwy a phryd?
8. Rydym yn adolygu sut y cododd achosion o dwyll a gwallau ac yn defnyddio'r wybodaeth hon i wella ein rheolaethau mewnol.	Gwir	Cynhelir ymchwiliad i unrhyw achos o dwyll. Os oedd o ganlyniad i reolaethau gwan, bydd gwaith archwilio mewnol yn cael ei gwblhau i helpu i wella a chryfhau ein rheolaethau atal twyll. Er enghraifft, archwilio Cardiau Tanwydd wedi i un o gardiau tanwydd y Cyngor gael ei ddwyn a'i gamddefnyddio.	Na	Amh.
9. Rydym yn cyhoeddi, fel ataliad, yn fewnol ac yn allanol gyflawniadau ein hymchwilyr twyll (e.e. erlyniadau llwyddiannus).	Gwir	Bydd unrhyw ymchwiliadau twyll llwyddiannus yn cael eu cyhoeddi.	Na	Amh.